

ትንተናዊ ንባብ ንመደረ ኣባል ሃገራት

ባይቶ ጸጥታ፣ እገዳ ካብ ኤርትራ ድሕሪ ምልዓሉ

ብዶ/ር ኣሕመድ ሓሰን ድሕሊ

ብ14 ሕዳር 2018 ኣምባሳደራት 15 ሃገራት ኣባላት ባይቶ ጸጥታ [ሕቡራት መንግስታት ኣሜሪካ፣ ፋሶ፣ ቻይና፣ ብሪጣንያ፣ ፈረንሳይ፣ ኢትዮጵያ፣ ፖላንድ፣ ቦሊቭያ፣ ፔሩ፣ ሸወደን፣ ኢኳቶርያል ጊኒ፣ ካዛክሳታን፣ ኣይሾሪስት፣ ኩዌትን ሆላንድን] ነቲ ብብሪጣንያን ሶሜን ኣየርላንድን እገዳ ካብ ኤርትራ ንምልዓል ዝቀረበ እማመ ውሳኔ ቁጽሪ 2044 ኣብ መጋባእያ ቁጽሪ 8398 ተመያዩጠን። ነቲ መጋባእያ ዝመርሐ ቻይናዊ ኣምባሳደር ማጃውቩ “ ብመሰረት ውሽጣዊ ሕጊ ባይቶ ጸጥታ ዓንቀጽ 37 ወክልቲ ጂቡቲ፣ ኤርትራን ሶማሊን ኣብዚ መጋባእያ ክሳተፉ እጽውዕ” ኢሉ። [1] እቲ እማመ ድማ ኢድ ብምልዓል ንድምጺ ቀሪቡ። ብኩለን ኣባል ሃገራት ባይቶ ጸጥታ ስለዘተደገፈ ኸኣ ከም ውሳኔ ኣህጉራዊ ባይቶ ጸጥታ ቁጽሪ 2444 ኮይኑ ብወግዒ ሓለፉ።

ብ23 ታሕሳስ 2009 ብውሳኔ ባይቶ ጸጥታ ቁጽሪ 1907 ዝሓለፈ ዘይፍትሓውን ዝተማህዘን እገዳ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ብውሳኔ ቁጽሪ 2444 ምስ ተሰረዘ ድማ ኣቦ መንበር ባይቶ ጸጥታ ነተን መግለጺ ክህባ ዝደልዮ ኣባል ሃገራት ዕድል ከፊቱ።

ብዙሃ አምባሳደር አይሾሪኮሶት ኸአ ኩሎም አምባሳደራት አባል ሃገራት አብ ባይቶ ጸጥታ ብኸምዚ ዝሰዕብ ተርታ መግለጺ ሂሮም።

1-ብሪጣንያ፡- አምባሳደር ብሪጣንያ አብ ባይቶ ጸጥታ ካረን ቤሪስ “አባላት ባይቶ ጸጥታ ነዚ እገዳ ካብ ኤርትራ ዘልዕል ውሳኔ ቁጽሪ 2444 [2018] ብምሉእ ድምጺ ምድጋፎም የመስግን። ነዚ አብ ልዕሊ ኤርትራ ተበይኑ ዝጸንሐ እገዳ ክልዓል አብ ሰምምዕ ዝተበጽሐ፡ ሰላምን ጸጥታን ዞባ ብምምሕያኹን ኤርትራ ጠለብ ባይቶ ጸጥታ አብ ምፍጻም ብዘርአየቶ እወታዊ ስጉምቲታትን እዩ” ክትብል ገሊጸ። [2]

1-1- አብ 2009 ጸጥታን ሰላምን ዞባ ሕማቕ ብምንባሩ ባይቶ ጸጥታ አብ ልዕሊ ኤርትራ እገዳ ከምዘይኣሕለፈ አምባሳደር ብሪጣንያ ጽቡቕ ገይራ ትፈልጥ እዩ። እኳ ድኣ ከምቲ አቀዲምና ዝገለጽናዮ ብኻልእ ዝተፈልየ ምክንያት ብሪጣንያ ንባዕላ ብመገዲ አምባሳደራ ዝነበረ ማርክ ልያል ግራንት ዝተሳተፈቶ እዩ።

1-2- አምባሳደር ካረን ቤሪስ ነቲ “ኤርትራ ጠለብ ባይቶ ጸጥታ ንምፍጻም ዝወሰደቶ እወታዊ ስጉምቲታት ዝበለቶ ድማ እንታይ ምኅኑ ኣይገለጸቶን” ምክንያቱ መንግስቲ ኤርትራ ካብ መጀመርታ ነቲ ብባይቶ ጸጥታ አብ ልዕሊ ኤርትራ ዝቀረበ ክሲ መርትዖ ዘይብሉ ስለዝኾነ ነጺጉዎ እዩ። ከምኡውን “ተቆጻጻሪ ጉጅል ሶማልን ኤርትራን” አብ መጨረሻታ ኤርትራ “ንምንቅስቃስ ሽባብ ሶማል” ፋይናንሳውን ወተሃደራውን ሓገዛት ከም ዝሃበት ዘረጋግጽ ጭብጢ ከምዘይረኸበ ሓቢሩ እዩ። ባይቶ ጸጥታ ንባዕሉ’ውን አብ’ቲ ካብ ኤርትራ እገዳ ዘልዓለሉ ውሳኔ ቁጽሪ 2444 መስኪሩዎ እዩ። ስለዚ አምባሳደር ብሪጣንያ ንምህዳም ኢላ ዘቅረቡቶ ምክንያት መሰረት የብሉን። እቲ አብ ልዕሊ ኤርትራ ዝተመሰረተ ክሲ ካብ መጀመርታኡ ሓቅነት ዘይብሉ ቀጺልና ብእነብርሀ ፖለቲካዊ ምክንያታት ዝሓለፈ ውዳቅን ዝተማህዘን ክሲ እዩ።

2- ኢትዮጵያ፡- አምባሳደር ኢትዮጵያ ታየ ኣስከሰላሰ አብ ዘሰምየ መደረ፡ “ውሳኔ ቁጽሪ 2444 [2018] ምሕላፍ ብዘይዕቃብ ብሓጉስ እዩ ዝቅበሉ፡ ብሪጣንያን ኸሎም አባላት ባይቶ ጸጥታን ነዚ ውሳኔ’ዚ ዝድግፍ ድምጺ ምሃሮም ኸአ ዓቢ ሚዛን ኢና ንህሮ። አብዚ ዝሓለፈ አዋርሕ አብ ዞባና መሰርሕ ልምዓት መሰረታዊ ለውጢ አምጺኡ ኣሎ። ሃገራት ዞባና ዝምድናታተን ናብ ንቡር አብ ምምላስ ሓድሽ ምዕራፍ ከፊተን ኣለዎ። እዚ ድማ ነዚ አብ መንጉ ህዝብታት ዞባና ዘሎ

ታሪካዊ ምትእስሳር ዘንጸባርቅ እዩ። እዚ ኸኣ ኣብ ሰራሕ (ኮሚተ እገዳ) ብሓፈሻኡ ድማ ኣብ ሰርዓተ እገዳ ዓቢ ጽልዎ ፈጠሩ እዩ። ከምኡውን ኣብ ዞባውን ኣህጉራውን ሰላምን ርግኣትን ዓቢ ኣገዳስነት ኣለዎ። ሎሚ ነዚ ውሳኔ'ዚ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዓቢ ታሪካዊ ምዕባለ ኣብ ዘርእየሉ ዘሎ እዋን ኢና ኣሕሊፍናዮ። ኣብ መንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን ተፈጠሩ ዘሎ ምቅርራብ ድማ ናይ ብሓቂ ቅድሚ ሕጂ ተራእዩ ዘይፈልጥ ናብ ኣጠቃላይ እወታዊ ውጽኢት ዘብጽሕ እዩ። ንፖለቲካዊ መድረኽ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃን ኪኖኡን ዝልወጥ ከኣ'ዩ። ካብዚ ዕግበት'ዚ ብምብጋስ ከኣ ቀዳማይ ሚኒስትር ሃገረይ ብሓምለ 2018 ካብ ኤርትራ እገዳ ንክልዓል ንውድብ ሕቡራት ሃገራት ብወግዒ ሓቲቱ ነይሩ" ክብል ገሊጹ። [3]

2-1- ከም ዝፍለጥ በዚ መዳይ'ዚ ንምዝኸኸር ኢትዮጵያ ኣብ እዋን ወያነ ብባይቶ ጸዋታ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ውሳኔ እገዳ ንክሓልፍ ብሓደ ወገን፡ ከም ወኪል ዝሓለፉ ሰለስተ ምምሕዳራት ኣሚሪካ ድማ ቦቲ ካልእ ሸነኽ፡ ነቲ ኣብ ዞባዊ ውድብ ኢጋድ ዝነበሩ ጽልዎን ብዓብን ቅሉዕን ሓገዝ ኣሚሪካ ብፍላይ ከኣ በታ ኣብ ምምሕዳር ኣሚሪካ ኣገዳሲ ቦታ ዝነበሩ ከም ዳይረክተር ኣህጉራውያን ውድባት ምዕቃብ ሰላምን ጸዋታን ሃገራዊ ባይቶ ጸዋታ ኣሚሪካን ተሓጋጋዚት ሚኒስትሪ ወጻኢ ጉዳይ ኣብ ጉዳይ ኣፍሪቃን ኣምባሳደር ኣሚሪካ ኣብ ባይቶ ጸዋታን ኮይና ትሰርሕ ዝነበረት ሱዳን ራይስ ተደጊፉ ኣብ ሕብረት ኣፍሪቃ ጽልዎ ኣብ ምፍጣር ድርብ ተራ ተጻዊታ እያ። ጸኒሑ'ውን ፕረዚደንት ባራክ ኦባማ ንሱዳን ራይስ ኣማኻሪት ሃገራዊ ጸዋታ ኣሚሪካ ገይሩ መዘዙዎ እዩ።

2-2- ብወያነ ዝምራሕ መንግስቲ ኢትዮጵያ ነቲ ኣብ 2009 ብውሳኔ ቁጽሪ 1907 ዝሓለፈ እገዳ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ መርትዖ ዘይብሉ ዝተፈብረኸን “ተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን” ጭብጢ ከቅርበሉ ዘይከኣለን ምጻኑ እናፈለጠ፡ ንክይልዓል ግን ዓቢ ፖለቲካውን ዲፕሎማሲያውን ጻዕሪታት ኣካይዱ እዩ። እቲ ዘገርም ድማ “ተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን” ኣብ 2012 ብገለ ኣባላት ባይቶ ጸዋታ ብዛዕባ'ቲ ዘቅረዐ ጸብጻብ ጭቡዎ መርትዖታት ከቅርብ ተደጋጋሚ ምሕጽንታታት ምስ ቀረበሉ፡ ንኤርትራ ዘኸሰስ ዘኾነ ይኹን መርትዖ ወይ ጭብጢ ከምዘይብሉ ክእመን ተገዲዱ እዩ። ሰለዚ ኸኣ ንመጀመርታ ግዜ ኣብ'ቲ ብ27 ሰነ 2012 ናብ ባይቶ ጸዋታ ዘቅረዐ ጸብጻብ፡ “ኤርትራ ዕጡቓት

ተቻወምቲ ሶማል ከም እትሕግዝ ዘረጋግጽ ጭብጢ ከምዘይብሉ ኣረጋገጹ” [4]
ምስዚ ኩሉ ግን እቲ ዘይሕጋዊ እገዳ ክሳብ 13 ሕዳር 2018 ቀጸሉ።

3- ሸወደን፡- ኣምባሳደር ሸወደን ኣሉፍ ስኮጅ ኣብ ባይቶ ጸጥታኣብ ዘስምዖ ቃል፡
“ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ኣብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ኤርትራን ኢትዮጵያን ብዘበገሰኦ
ዝተዓዘብናዮ ኣገዳስን ታሪኻውን ምዕባለታትን ኣብ’ቲ ዞባ ዝመጸ ዳይናሚክን
ሓድሽ ናይ ሰላምን ምትሕግጋዝን ዝመሰረቱ ምዕራፍ ከፊቱ እዩ። እዚ ከኣ ነቲ
ኣንጻር ኤርትራ ቅድሚ ገለ ዕቁዳት ዝተገብረ መቐየዲ ሰጉምቲታት ምክንያት
ዝነበረ ሕጂ ከምዘየለ ገይሩዎ እዩ። ስለዚ ከኣ ነዚ ውሳኔ’ዚ ደገፍና” ክብል
ገሊጹ። [5]

3-1- ኣምባሳደር ሸወደን ነቲ ዝጠቀሶ ምዕባለታት ኣይገለጸን። እቲ ምዕባለታት ግን
ብቀንዲ ምውዳቕ ስርዓት ወያነን፡ ነቲ ብ13 ሚያዝያ 2002 ዝሃለፈ ውሳኔ
ኮምሽን ዶብ ከም ዝተቀበሎን ንትግባረኡ ድልዊ ምህላዉ ዘረጋገጸን ሓድሽ
መንግስቲ ኢትዮጵያ ብመሪሕነት ዶ/ር ኣቢዩ ኣሕመድ ምምጽኡን እዩ። እዚ
ውሳኔ’ዚ ስርዓት ወያነ ብዘይ ቅድመ ኩነት ንምትግባሩ ዝሕንግድ ዝነበረ እዩ።

3-2- ብኣንጻር ናይ’ቲ ሸወደናዊ ኣምባሳደር ኣሉፍ ዝበሎ፡ ጠንቂ ናይ’ቲ ኣብ ልዕሊ
ኤርትራ ኣብ 2009 ብመሰረት ሻቡዓይ ምዕራፍ ቻርተር ውድብ ሕቡራት
ሃገራት ዝሓለፈ እገዳ ኩናት ኤርትራን ኢትዮጵያን ወይ ከኣ ኣብ መንጎ
ክልቲኣን ሃገራት ዝነበረ ናይ ኣይሰላም ኣይኩናት ሃዋሁው ኣይነበረን

3-3- ኣምባሳደር ሸወደን ኣብ ዘረባኡ ነቲ 9 ዓመት ዝገበረ ብባይቶ ጸጥታ ዝሓለፈ
እገዳ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዘተበየን መቐየዲ ሰጉምቲታት ምባሉ ዘደንጹ እዩ።
“ክቡር ኣምባሳደር” ንውሳኔ ባይቶ ጸጥታ ቁ 1907 ብግቡእ ኣንቢብዎዶ
ኣይንበቦን ኣይርድኣንን እዩ። እዚ ውሳኔ’ዚ ንሉኣላውነት፡ ናጽነት፡ ጸጥታ፡ ሰላም፡
ምዕባለን ብልጽግናን ኤርትራ ብቀጥታ ዝጉድእ ብርክት ዝበሉ ፖለቲካዊ፡
ቍጠባውን ወተሃደራውን እገዳታት ዝሓቆፈ እዩ። ስለዚ ብግምተይ ኣምባሳደር
ሸወደን ብዝርዝር ዘይኮነስ ዋላ’ውን ነቲ ዓብይቲ ኣርእስቲታት ናይ’ዚ እኩይ
ውሳኔ’ዚ ኣንቢቡዎ ነይሩ እንተ ዝኸውን ከም ተራ “ቀያዲ ሰጉምቲታት” ኢሉ
ኣይምገለጸን ነይሩ። ክወራዘ ኢሉ ዝተዛረቦ እንተ’ኾይኑ ኸኣ ዝኸፍኦ እዩ።
ብፍላይ ከኣ ካብ ሓደ ኣብ ኣህጉራዊ ባይቶ ጸጥታ ንሃገሩ ዝወክል ኣምባሳደር፡
ከምዚ ዓይነት ዘረባ ምምጽኡ፡ ነቲ ተሰኪሙዎ ዘሎ ዓቢ ኣህጉራዊ ሓላፍነት
ብቀዳምነት ከኣ ጉዳይ ሰላምን ጸጥታን ዝጉድእ እዩ።

4- ካዘክስታን፦ አምባሳደር ኄራት ዑመሮም አብ መደረሑ “ሎሚ ካዘክስታን ንውሳኔ ቁጽሪ 2444 [2018] ዝድግፍ ድምጺ ሂባ ኣላ። ነዚ መርገጺ’ዚ ዝወሰደትሉ ምክንያት ድማ አብ ኣፍሪቃ ሰላምን ብልጽግናን ከም ዝተረጋገጸ ሰለዝግበት እያ። ካዘክስታን ብመሰረት ውሳኔታት 751 (1992) 1907 (2009) ብጉዳይ ሶማልን ኤርትራን ንኮሚተ [እገዳ] እትሰርሕ ሃገር ከም ምዃና መጠን፣ ናይ’ዚ ሎሚ መጋባእያ ባይቶ ጸጥታ ዘምጽኦ እወታዊ ውጽኢት ኣካል ምዃና ሓበን ይሰምዓ። አብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ሰላም ንምምጻእ አብ ዝተገብረ ሰራሕ ብዝገበረቶ ኣበርክቶ’ውን ትሕበን። እዚ መጨረሻታ እዋን አብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዝተራእየ ምዕባለ አብ ኣፍሪቃ ይኹን አብ ካልእ ከባቢታት ዓለም ግርጭታት አብ ምፍታሕ ከም አብነት ክኸውን ኸኣ ጽኑዕ እምነት ኣሎ” ኢሉ። [6]

4-1- ካዘክስታን ትማሊ ማለት 23 ታሕሳስ 2009 ኣካል ናይ’ቲ ባይቶ ጸጥታ ውሳኔ ቁጽሪ 1907 ብምሕላፍ አብ ልዕሊ ኤርትራ ዘይሕጋዊ እገዳ ብምስግዳዱ ዝተፈጥረ ኣሉታዊ ውጽኢት ምዃና “ሓበን” ከምዘሰምዓ ገሊጸ። ሎሚ ድማ ካዘክስታን ካብ ኤርትራ እገዳ አብ ምልዓል ኣካል ምዃና “ተሓቢነ” ትብል ኣላ።

4-2- አምባሳደር ኄራት ዑመሮም፣ ባይቶ ጸጥታ ካብ ኤርትራ እገዳ ምልዓሉን ምስግዳዱን ምስቲ አብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዘሎ ግርጭታት ፍጹም ምትእስሳር ከምዘይብሉ ካብ ካልኣት ንላዕሊ ጽቡቕ ገይሩ ይፈልጥ እዩ።

4-3- ካዘክስታን ነቲ “ብተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን” ዝተኣከበ ዝተማህዘ ክስታት ባይቶ ጸጥታ አብኡ ተመርኩሱ ውሳኔ ቅድሚ ምሕላፍ ዕቲብን ደቂቕን ምርመራታት ክካየዱሉን ጭብጢታት ክቀርቡሉን ሓቲታ ነይራ እንተ ትኸውን ሎሚ ናይ ብሓቂ ካብ ኤርትራ እገዳ ብምልዓሉ ክሓብና ምክኣለ ነይሩ። ምክንያቱ ብመሰረት ውሳኔታት 751[1992] 1907[2009] “ንኮሚተ እገዳ” እትመርሕ ሃገር ብምንባራ።

5- ፋሲያ፦ አምባሳደር ፋሲሊ ኣልኮሲኸቪትቫ ኒቢንዘያ ብወገኑ፣ “ብመጀመርታ ንህዝብን መሪሕነትን ኤርትራ ብባይቶ ጸጥታ አብ ልዕሊኦም ተበይኑ ዝጸንሐ እገዳ ብምልዓሉ ዮሃና እብሎም። ካብ ነዊሕ ጊዜ እዚ አብ ልዕሊ ኤርትራ ዝሓለፈ ኣህጉራዊ እገዳ ምስቲ ጉዳይ ምትእስሳር ከምዘይብሉ ገሊጽና ኔርና። አብዚ ኩሉ ዝሓለፈ ዓመታት ድማ ኣሰመራ ንዕነውቲ ሓይልታት ከም እትሕግዝ ዘዕግብ ምርትዖታት ክመጽእ ኣይከኣለን። አብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ለውጢ ምስ መጻ ድማ

ንግጭት ኤርትራን ጁቡቲን ንሰላም ዘሰግእ'ዩ ምባል ግዜ ዝሰገሮ ጉዳይ እዩ። ኢትዮጵያን ቀዳማይ ሚኒስትራ ዶ/ር አቢይ አሕመድን ብዝወሰድዎ ቆራጽ ሰጉምቲ ሎሚ ንውጽኢት ድምጺ ውሕሰነት ኣብ ምሃብ ውሳኔ ስለዝነበረ ባይቶ ጸዋታ እንተ ኣመጡሶም ምግናን ኣይኮነን” ክብል ገሊጹ። [7]

5-1- ትማሊ ሩሲያ ንዘይሕጋዊ እገዳ ኣብ ምሕላፍ ተሳቲፋ እያ። ከምቲ ኣምባሳደር ሩሲያ ፋሲል ኒቢንዝያ ዝበሎ ኸኣ “ዘዕገብ መርትዖ ኣየቅረበትን” ንቀዋሚ ወኪል ሩሲያ ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝቀርብ ሕቶ ኸኣ፡ ናብ ልዕሊ ኤርትራ ዝቀረበ ክሲ “ኣብ ዘዕገብ ጭብጢ ዘይተመርኮሰ” እንተ ድኣ ኮይኑ፡ እሞ ኸኣ ብመሰረት ውሳኔ ቁጽሪ 1907 ብባይቶ ጸዋታ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ እገዳ ካብ ኣለፈ፡ ስለምንታይ ድኣ ሩሲያ ብመገዲ ኣምባሳደራ ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ቪታሊ ቨርክ ኣቢላ እገዳ ንምሕላፍ ኣድሚጸ? ስለምንታክ ናይ ቀውፊ ድምጺ ተጠቂማ ዘይተቃወመቶ?! ከምኡ ገይራ እንተ ትኸውን ነይራ ድማ ባይቶ ጸዋታ ኣንጻር ኤርትራ ታሪኻዊ፡ ፖለቲካውን ሕጋውን ጌጋ ኣይምፈጸመን ነይሩ። ህዝቢ ኤርትራ'ውን በዚ ዘይሕጋዊ ውሳኔ ዝወረዶ ሕሰም ኣይመጋጠሞን ነይሩ።

5-2- ምስዚ ኩሉ ኸኣ ምክትል ወኪል ሩሲያ ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ቦተር ኢሊትሾፍ ኣብ'ቲ ብ18 ለካቲት 2016 ዝተቃንፀ መጋባእያ ባይቶ ጸዋታ ቁጽሪ 7626 “መንግስቲ ኤርትራ ንዕጡቓት ምንቅስቓስ ሸባብ ከም ዝሕግዝ ዘዕገብ ጭብጢ ብተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን ክሳብ ሕጂ ኣይቀረበን። ስለዚ ከኣ ኣብ ልዕሊ ኣሰመራ ተወሳኺ ጸቅጢታት ንምግባር ዝግበር ፈተነታት ኣንጻራዊ ውጽኢት ዘምጽእ እዩ” ክብል ገሊጹ። [8]

5-3- ልክዕ'ዩ መስኮ ግዜ ምስ ኣለፈ ንውሳኔ ቁጽሪ 1907 ዝድግፍ ድምጺ ምሃባ ኣጣዒሱዎ እዩ። “ንተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን” እውን ብዛዕባ'ቲ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ እገዳ ንምሕላፍ ዝደረኸ ክሲታቱ ጭቡጥ መርትዖ ከቅርብ ብጽኑዕ ኣቲታ እያ። ከምኡውን “ተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን” ኣብ 2012 እቲ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዘቅረቦ ናይ ኣሶት ክሲ ንክሰሕብ ኣገዲዳቶ እያ። እንተኾነ ግን እቲ ዘይሕጋዊ እገዳ ኣብ መጨረሻታ 2018 ማለት ድሕሪ 6 ዓመት ውድቅ ምጻኑ ካብ ዝተመሰከረሉን ድሕሪ 10 ዓመት ካብ'ቲ ዝተበደነሉን እዩ ተሰሪዙ።

5-4- አምባሳደር ሩሲያ “ባይቶ ጸጥታ አብ ልዕሊ ኤርትራ ዘሕለፎ እገዳ ምስቲ ጉዳይ ምትእስሳር የብሉን” ክብል ገለጹ። እቲ አምባሳደር እቲ ጉዳይ ክብል ከሎ እገዳ ማለቱ እዩ። እንተኾነ ግን ባይቶ ጸጥታ ውሳኔ ቁጽሪ 1907 ንምሕላፍ ዘደረጉ ሓቀኛ ምክንያት እንታይ’ዩ ኣይገለጹን። ስለዚ ባዕልና ነዚ ጉዳይ’ዚ በዚ ዝሰዕብ ከነብርህ ኢና።

5-5- እቲ መንግስቲ ጂቡቲ ምስ ኤርትራ አብ 2008 ዘልዓሎ ናይ ዶብ ጫውጫውታ መንግስቲ ኤርትራ ካብ መጀመርታ ነቲ ጉዳይ ተቆጻጻሩ ነቶም ጽሩይ ማይ ንምዝራግ ዝጓዩ ዕድል ስለዝኸልአም ብዘኾነ ይኹን መልክዕ ሰግኣት ዝፈጥር ኣይኮነን።

5-6- እንተ ድኣ ሕጂ ዘሎ ቀዳማይ ሚኒስትር ኢትዮጵያ ዶ/ር ኣቢይ ኣሕመድ ውጽኢት ድምጺ ባይቶ ጸጥታ እገዳ ካብ ኤርትራ አብ ምልዓል ኣበርክቶ እንተ ነይሩዎ፣ ዝሓለፈ ቀዳማይ ሚኒስትር ኢትዮጵያ መለስ ዜናዊ’ውን ንዝተፈላለዩ ቀጥታውን ናይ ውክልናን ፖለቲካዊ ሕሳባት አብ ልዕሊ ኤርትራ እገዳ አብ ምሕላፍ ተሳቲፉ እዩ። ስለዚ ካብ ዘረባ አምባሳደር ሩሲያ ትማሊ አብ ልዕሊ ኤርትራ ብባይቶ ጸጥታ ዝተበዩን እገዳ ብሰንኪ መርገጺ መንግስቲ መለስ ዜናዊ፣ ሕጂ ድማ ብሳላ መርገጺ መንግስቲ ዶ/ር ኣቢይ ኣሕመድ ምኅኑ ዲና ክንርዳእ!? ንምኅኑ ከም ኢትዮጵያ ዝኣመሰለት ብቑጠባ አብ ኣህጉራዊ ሓገዝ እትምርኮስ ሃገር ክሳብ ክንድዚ አብ ድምጺ ኣህጉራዊ ባይቶ ጸጥታ እሞ ኸኣ ብመሰረት ሻቡዓይ ምዕራፍ ቻርተር ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝሓልፍ ዓብን ሓደገኛን ውሳኔታት ክትጸሉ ትክእል ድያ!? ቀጺልና እነቅርቦ ኣብነታት ግን እዚ ጉዳይ’ዚ ካብ መርገጺ ኢትዮጵያ ኣዘዩ ዝዓብዩ ምኅኑ’ዩ ዘረጋግጽ። ይኹን’ምበር ቀዳማይ ሚኒስትር ኢትዮጵያ ዶ/ር ኣቢይ ኣሕመድ ዋና ጽሓፊ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣንጠንዮ ጉተረስ ብፃሓምለ 2018 አብ ኢትዮጵያ አብ ዝመጸሉ እዋን ካብ ኤርትራ እገዳ ንክልዓል ዘቅረቦ ጠለብ ልዑል ሚዛንን ኣክብሮትን ኢና ንህቦ።

6- ሕቡራት መንግስታት ኣሜሪካ፣ ምክትል ወኪል ኣሜሪካ አብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ጆናሳን ኮሄን ብወገኑ “ሕቡራት መንግስታት ኣሜሪካ፣ ኤርትራ ምስ ጉረባብታ ዝገበረቶ ምቅርራብ ብሓጉስ ትቅበሉ። ምስ ከባቢኣ ንምጽንባርን ነባሪ ዞባዊ ሰላምን ምትሕግጋዝን ንምዕባይን እንደገና ንምጽንባር ኣፍ ደገ ክፋት ንምግባርን ምጽዓራን ብእዉጅ ተማእዛዘነታ ምርግጋጻን ነተባብዓ። እዚ ድማ

ንቀርኒ አፍሪቃ ታሪካዊ እዋንን ዓቢ ዕድልን እዩ። ባይቶ ጸዋታ ንውሳኔ 2444 [2018] ምድጋፉ ኸአ ሓጉስ ይስምዓና። ኣብዚ ግዜ ዓይነት ምስ ምንቅስቃስ ሸባብ ምትእስሳር ከምዘለዎ ዘረጋግጽ ጭብጢ ብዘይምህላዉ ኸአ ሕቡራት መንግስታት ኣሚሪካ ነቲ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዘሕለፎ እገዳ ክልዓል ትድግፍ” ክብል ገሊጹ። [9]

6-1- ኤርትራ ካብ ጉረባብታ ፍጹም ርሒቃ ኣይትፈልጥን እያ። ብኣንጻር ናይ’ቲ ጆናሳን ኩሄን ዝበሎ፡ ኤርትራ ኣብ ጽቡቅን ሕግቅን ምስ ከባቢ ኣትደጋገፍ ነይራን ኣላን ክትቅጽል’ውን እያ። ናይዚ ኣብነት ኸአ ኤርትራ ካብ ጸባሕ ናጽነታ ጀሚራ ጸገማት ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃን ደቡባዊ ቀይሕ ባሕሪን ንምፍታሕ ዘይተቆጠበ ፖለቲካውን ዲፕሎማሲያውን ጸዕሪታት ኣካይዳ እያ። ታሪኽ ከም ዝምስክሮ፡ ኤርትራ ሸግር ሶማል ካብ ፈለግኡ ንምፍታሕ ተበግሶ ዝወሰደት ቀዳመይቲ ሃገር እያ። ካብዘን ካብትን ዝተፈላለያ ሃገራን ውድባትን ብምእታው ንተበግሶ ኤርትራ እንተ ዘዩበርዕን ኣይረን ድማ ምተዓወተ ነይሩ። ከምኡውን ካብ 1991 ክሳብ 1994 ጥራሕ ኣብ መንጉ ተቓዋምቲ ጂቡቲን [ፍሮድ] ዝሓለፈ ስርዓት ፕረዚደንት ሓሰን ጉሌድ ኣብቲ ድንገት ኣብ መንጉ ተቓዋምቲ ኢትዮጵያን ዝሓለፈ ስርዓት ቀዳማይ ሚኒስተር መለስ ዜናውን፡ ኣብ ግኡኣ ተቓዋምቲ ሱዳንን ስርዓት ፕረዚደንት ዑመር ኣልበሸርን ብርክት ዝበሉ ርክባትን ዘተታትን ኣኸባታትን ወዲቡ እዩ። ከምኡውን ፕረዚደንት ሃገረ ኤርትራ ኣቶ ኢሳይያስ ኣፈወርቂ ነቲ ኣብ መንጉ ፕረዚደንት የመን ዝነበረ ዓቢ ዓብደላ ሳልሕን ምክትሉ ዝነበረ ሳልም ኣልቢድን ዝተኸሰተ ፍልልያት ንምፍታሕን ሓድነት የመን ንምዕቃብን ኣብ 1994 ተኸታተልቲ ዑደታት ኣብ መንጉ ሰንዓን ዓደንን ኣካይዱ። ኣብ መንጉ ስርዓት ኻርቱምን ተቓዋምቲ ውድብ ምብራቕን ዝተኸተመ ሰላም ምብራቕ ሱዳን’ውን ብ14 ጥቅምቲ 2006 ኣብ ኣስመራ ብመሪሕነት መንግስቲ ኤርትራ’ዩ ተፈጸመ።

6-2- ኤርትራ ካብቲ ኣሚሪካዊ ሓልፊ ኩሄን ዝግምቶ ንላዕሊ ምስ ከባቢ ኣዘተወሃሃደትን ዝተጠምረትን እያ።

6-3- ከምቲ ጆናታን ኩሄን ዝበሎ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዘይኮነስ፡ ባይቶ ጸዋታ’ዩ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ውሳኔ እገዳ ኣሕለፉ። ስለዚ ከአ ኣብ መንጉ’ቲ ምምሕዳር ኣሚሪካ ብመገዲ ባይቶ ጸዋታ ኣብ ልዕሊ ዝኾነት ሃገር ምስ ዝተረፉ ቀወምቲን ዘይቀወምቲን ኣባላት ባይቶ ጸዋታ ብምምሸግር ዘሕልፎ እገዳን ኣብ መንጉ’ቲ

ካብ 24 ጥቅምቲ 1945 ጀሚሩ ክሳብ ሕጂ ካብ ፖለቲካዊ መሰርሕ ወጻኢ ዘሎ ውድብ ሕቡራት ሃገራትን ሓፈሻዊ ባይቶኡን ዓቢ ፍልልይ ኣሎ።

6-4- ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዝተበዩን እገዳ ብምምሕዳር ኣሚሪካ'ዩ። እዚ ድማ ምምሕዳር ኣሚሪካ ንባይቶ ጸጥታ ምስ ኣሰገደደ ግብራዊ ኮይኑ። ስለዚ ኸኣ'ያ ሩሲያ ንውሳኔ 1907 ብዘይ ምቅዋማ ክትጥዓስ ዝርእናያ።

6-5- ምክትል ኣምባሳደር ኣሚሪካ ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ካብ ኤርትራ እገዳ ክልዓል ዝኸኣለ “ሕጂ ኤርትራ ምስ ምንቅስቃስ ሸባብ ምትእሳሳር ከም ዘለዎ ዘረጋግጽ ጭብጢ ስለዘይተረኸበ'ዩ” ክብል ብትምክሕቲ ገለጹ። እዚ ኣሚሪካዊ ሓላፊ'ዚ ናይ ብሓቂ ጭብጢ ይደሊ ኣሎ እንተ ድኣ ኮይኑል ነታ ብመገዲ ወኪሎም ወያነ ኣብ ውድብ “ኢጋድን” ውድብ ሓድነት ኣፍሪቃን ኣቢላ ብምድላው “ተቆጻጻሪ ጉጅል ሶማልን ኤርትራን” ከምኡ ድማ “ኮሚተ እገዳን” ከም ዝቀርብ ብምግባር ንባይቶ ጸጥታ ብምስግዳድ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ውሳኔ እገዳ ኣብ ምሕላፍ መሰረታዊ ተራ ዝተጸወተት ኣሚሪካዊት ሓላፊት ሱዛን ራይስ ክሓትት ኣለዎ። ገለ ኣባል ሃገራት ኣብ ባይቶ ጸጥታ ብቀዳምነት ኸኣ ሩሲያ፣ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዝተመሰረተ ክሲ ጭብጢ ዘይብሉ ዝተማህዘ ናይ ሓሶት ክሲ ምጅኑ ስለዘረጋገጸ መርትዖ ክቀርብለን ምስ ሓተታ “ተቆጻጻሪ ጉጅል ሶማልን ኤርትራን” እውን ኣብ 2012 ካብ'ቲ ዘቅረቦ ዝተማህዘ ናይ ሓሶት ክሲ ኢዱ ክሰሕብ ተገዲዱ እዩ።

6-6- ከምቲ ግቡእ ምምሕዳር ፕረዚደንት ዶናልድ ትራምፕ፣ ቡቲ ዝሓለፉ ምምሕዳራት ኣሚሪካ ኣንጻር ኤርትራ ዝመሰረትዎ ጭብጢ ዘይብሉ ዝተማህዘ ክሲ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዘይሕጋዊ ውሳኔ ቁጽሪ 1907 ስለዝሓለፈን ህዝቢ ኤርትራ ድማ ንትሸዓተ ዓመታት ምሉእ ኣብ ዝተፈላለዩ መዳያት ኣሉታዊ ውጽኢቱ ክሰከም ስለዝተገደደን ናብ ህዝብን መንግስትን ኤርትራ ወግዓዊ ይቕረታ ክሓትት ነይሩዎ።

7- ፈረንሳይ- ሓላፊ ፖለቲካውን ጸጥታውን ጉዳይ ፈረንሳ ኣብ ባይቶ ጸጥታ ኣንጥዋን ሚሽን ኣብ ዘሰምዖ መደረ ድማ “ ፈረንሳ ነቲ ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዝተራእዩ መሰርሕ ምቅርራብ ካብ መጀመርታ ደገፋ ኣቅሪባ እያ። ባይቶ ጸጥታ'ውን ነዚ ኣብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዝርከብ ዘሎ መሰርሕ ክሕግዝን እገዳ ካብ ኤርትራ ክልዓልን ሓላፍነቱ እዩ። ምስዚ ኩሉ ግን ኤርትራ ብዝምልከት ባይቶ ጸጥታ ክሳብ ሕጂ ሕጋዊ ጠለባት ኣለዎ ኢልና ኢና ንኣምን። ብቀዳምነት ሰብ-ሰልጣን ኤርትራ

ምስቲ ካብ 2011 ጀሚሩ ናብ ኤርትራ ክኣቱ ዘይከኣለ ዘሎ ብጉዳይ ሶማሌ ዝምልከት ጉጅለ ክኢላታት ክትሓጋገዙ ኣለዎም። ከምኡውን ኤርትራ ኣብ መንገድ ክልቲኣን ሃገራት ዘሎ ዶባዊ ፍልልያት ንምፍታሕን ብጉዳይ ምሩኻት ኩናት ጂቡታውያንን ብዝምልከት ምስ ጂቡቲ ክትሰርሕ ድሌት ከምዘለዎ ዘረጋግጽ ጭብጢ ከተርኢ ኣለዎ። ፈረንሳ ነቲ ኣብ መንገድ ፕረዚደንት ጂቡቲን ኤርትራን ኣብ መስከረም [2018] ኣብ ጃዳ ዝተገብረ ርክብ ኸኣ ብሓገስ ትቅበሎ” ክብል ገሊጹ። [10]

7-1- መንግስቲ ፈረንሳ ኣብ እዋን ፕረዚደንት ኒኮላ ሳርኮዚ ኣንጻር ኤርትራ ውሳኔ እገዳ ኣብ ምሕላፍ ተሳቲፉ እዩ። ሚኒስተር ወጻኢ ጉዳያታ ዝነበረ በርናርድ ኮሽኔር ከምቲ ኣቀዲምና ዝገለጽናዮ ውሳኔ ኣሚሪካ ኣንጻር ኤርትራ ንምዕዋት ተራ ተጻዊቱ እዩ።

7-2- ካብ መደረ ኣንጥዋን ሚሾን፣ ፈረንሳ ንውሳኔ ባይቶ ጸጥታ ካብ ኤርትራ እገዳ ምልዓል ብምዕዋይጣይ ከም ዝተቀበለቶ’ዩ ክንርዳእ ንኸእል። እቲ ብባይቶ ጸጥታ ዝሓለፈን ፈረንሳ ኣብ ምዕዋቱ ዓቢ ተራ ዝተጻወተትሉን ዘይሕጋዊ እገዳ ብምልዓሉ ንህዝቢ ኤርትራ ዮሃና ክትብሎ ይትረፍሱ። ውሳኔ ምልዓል እገዳ ብምሕላፍ’ውን ሓገሳ ኣይገለጸትን።

7-3- እቲ ፈረንሳዊ ሓላፊ “ፈረንሳ ነቲ ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዝካየድ ቀጻሊ ምቅርራባት ኣብ ምሕጋዝ ተራ ከም ዝተጻወተት” ገሊጹ። እንተኾነ ግን እንታይ ዓይነት ተራ ከም ዝተጻወተት፣ እቲ ምቅርራብከ ከመይ ዝበለ’ዩ ኣይገለጸን። ምናልባት ግን ነቲ ንኤርትራ ብፖለቲካ ንምሕጻራን ብወተሃደራዊ ሸነኽ ድማ ንምክባባን ብቍጠባ ንምድኻማን ብዜና ሰማ ንምድዋንን ገለ ሃገራት ናይ’ቲ ዞባ ምስ ሰርዓት ወያነ ዝገበርዎ ኪዳን ክኸውን ይኸእል እዩ።

7-4- ወኪል ፈረንሳ ኣብ ባይቶ ጸጥታ “ሰበሰልጣን ኤርትራ ምስ ጉጅለ ክኢላታት ኣብ ጉዳይ ሶማሌ ብዝምልከት ምስ ባይቶ ጸጥታ ክትሓጋገዝ ኣለዎ” ክብል ናብ ኤርትራ ዘቅረቦ ጠለብ ዘደንጹ እዩ። ኩለን ኣባል ሃገራት ባይቶ ጸጥታ እንኮላይ ፈረንሳ ብመገዲ ኣንጥዋን ሚሾን ነቲ ኣብ መንገድ ኤርትራን “ምንቅስቃስ ሸባብ ሶማልን” ርክብ ከምዘየለ ዘረጋገጸ ውሳኔ ቁጽሪ 2444 ካብ ደገፋ፣ ውሳኔ ባይቶ ጸጥታ’ውን ነዚ ዘረጋግጽ ካብ ኮነ፣ ናብ ኤርትራ ዝቀንፀ ጠለብ ወኪል ፈረንሳ ርዱእ ኣይኮነን። ኣብ ቦታኡ ዘየለ ጠለብ እዩ። ምናልባት ግን ነቲ ብሪጣንያ

ካብ ኣሜሪካ ሓምላይ ምልክት ምስ ረኽብት ዘቅረቡቶን ፈረንሳ ዘድመጸትሉን እማመ ናይ'ቲ ውሳኔ ዘየንበቦ ከይከውን።

7-5- ወኪል ፈረንሳ ኣብ ባይቶ ጸዋታ፡ ኤርትራ “ምስ ጂቡቲ ዘለዎ ናይ ዶብ ጸገም ንምፍታሕን ብዛዕባ ጉዳይ ምሩኻት ኩናትን ብዝምልከት ምስ ጂቡቲ ክትሰርሕ ድሌት ከምዘለዎ ከተርኢ ኣለዎ” ክብል ገሊጹ። ኤርትራ ካብ'ቲ ጂቡቲ ኣብ 2008 ምስ ኤርትራ ናይ ዶብ ሸግር ኣብ ምምሃዝ ዝተሸመትሉ እዋን ኣትሒዛ፡ ነቶም ብጸገማት ካልኣት ዝሕጉሱን ጽሩይ ማይ ዝዘርጉን ሸነኻት ዕድል ብምክላእ ንምቁጽጻሩ ዘይተቆጠበ ጸዕሪ ኣካይዳ እያ። እዚ ኸኣ ብመገዲ መንገዳኻት ቐጠር ዝተፈጸመ እዩ። ኣብ ርእሲ'ዚ ኸኣ ወኪል ፈረንሳ እቲ ካብ ኤርትራ ዝጠልቦን ባዕሉ ዝተዛረቦን ተገራጫዊ ምዃኑ'ዩ ዘርእየና። ምክንያቱ “ፈረንሳ ነቲ ኣብ መስከረም [2018] ኣብ መንገድ ፕረዚደንት ጂቡቲን ኤርትራን ኣብ ጀዳ ዝተፈጸመ ርክብ እንተ ድኣ ኣሞጉሱ፡ ፕረዚደንት እስማኒል ገለ'ውን “ምስ ኤርትራ ሓድሽ ምዕራፍ ከፊትና ኣሎና” ኢሉ። [11] ስለዚ ፕረዚደንት ጂቡቲ “ምስ ኤርትራ ሓድሽ ምዕራፍ ከፊትና ኣሎና” እንተ ድኣ ኢሉ፡ እዎ ወኪል ፈረንሳ ካብ ንጉስ ንላዕሊ ንጉስ ክኸውን ድዩ ዝደሊ ዘሎ፡ ዋላስ እቲ ናይ “ቅድም ምዕራፍ” እንደገና ክክፈት'ዩ ድሌቱ!?

7-6- ጉዳይ ምሩኻት ኩናት ጂቡቲ ሓንሳብን ንሓዋሩን ተግጽዮ እዩ። ኣብ ውግእ ዝጠፍኡ ወተሃደራት ጂቡቲ ኣለዉ እንተ ድኣ ኮይኖም ድማ ብፖለቲካውን ሕጋውን ሸነኽ ኤርትራ ትሕተተሉ ኣይኮነትን። ከም ዝፍለጥ ኤርትራ ኣብ 2016 ምስኣ ዝነበሩ ኣርባዕተ ምሩኻት ወተሃደራት ጂቡቲ ንሰበ ሰልጣን ቐጠር ኣረኪባቶም እያ።

8- ፖላንድ፡- ኣምባሳደር ፖላንድ ጀዋና ፍሮኒትሰካ ኣብ መደረኣ፡ “ፖላንድ ባይቶ ጸዋታ ነቲ ብጉዳይ ሶማሊ ብዝምልከት ንሓደ ዓመት ናይ ምክትታል ዘሕድስን ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዝተበዩን መቅጻዕቲ ዘልዕልን ውሳኔ ቁጽሪ 2444 [2018] ምሕላፉ ብሓገስ ትቅበሎ። መቅጻዕቲ እገዳ ዘይኮነስ ሓደ ካብ ፖለቲካዊ መሳርሒታት እዩ። ስለዚ ኸኣ ብሰሩዕ ክግምገምን ምስቲ ኣብ ባይታ ዝፍጸም ክሳንን ኣለዎ። ስለዚ ኸኣ ምስ ከምዚ ዓይነት ኣገባብ ተሳኒኻ ንምኻድ፡ ነቲ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዝተበዩን መቅጻዕቲ ክልዓል ደጊፍና “ ክትብል ገሊጹ። [12]

8-1- ቀዋሚት ወኪል ፖላንድ ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት “መቅጻዕቲ እገዳ ኣይኮነን” ብምባል ብናይ ሕጊ ቃላት ንምጽዋት ዝገበረቶ ፈተነ ውጽኢት

ዘምጽእ አይኮነን። ብሕጋዊ አጠማምታ መቅጻዕቲ ካብ ሕጊ ወጻኢ ንዝተፈጸመ ስራሕ ዝውሃብ ፍርዲ እዩ። ከም ኣበሃህላ ኣምባሳደር ፖላንድ ጀዋና ፍርዲትሰካ ከኣ ነቲ ኣብ 2009 ብባይቶ ጸጥታ ዝሓለፈ መቅጻዕቲ ዝብል ዘረባ እንተ ርእና ድማ ንናይ ኤርትራ ናይ ነፍሰ ምክልኻል መሰል ዝኸልክል፡ ቍጠባዊ ኸበባ ዝፈጠረላን ብፖለቲካዊ መዳይ ኸኣ ዝናን ክብርን ኤርትራ ዝደወነን እዩ። ከም ዝፍለጥ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዝተመሰረተ ክሲ ከምቲ ጸብጸብ “ተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራና” ዘረጋገጸ ጭብጢ ዘይብሉ ሓሶት እዩ።

8-2- ከምቲ ኣብ መደረ ኣምባሳደር ፖላንድ ዝተገልጸ፡ “መቅጻዕቲታት” ሓደ ካብ ፖለቲካዊ መሳርሒታት እንተ ድኣ ኮይኑ ድማ፡ ምስ ትሕዝቶን መንፈስን ቻርተር ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝገራጮ እዩ።

8-3- ወኪል ፖላንድ ኣብ ባይቶ ጸጥታ ሃገራት ካብ ኤርትራ መቅጻዕቲ ክልዓል ዝደገፈት ምስ ኣብ ባይታ ዘሎ ሓቂታት ንምስናይ’ዩ” ክትብል ተዛሪባ። ንሕና ድማ፡ መቅጻዕቲ ዘይኮነስ እገዳ ብመሰረቱ ምስቲ ኣብ ባይታ ዘሎ ሓቂታት ዝኸይድ አይኮነን ንብላ። “ተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን” ካብ (2009-2011) ብዛዕባ ኤርትራ ጭብጢ ዘይብሉ ሰለስተ ናይ ሓሶት ጸብጻባት እኳ እንተ ኣመሓላለፈ፡ ኣብ 2012 ግን ነቲ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ውሳኔ እገዳ ንክሓልፍ ጠንቂ ዝኾነ ዘቅረቦ ናይ ሓሶት ጸብጻባት ጭብጢ ከምዘይረኽበሉ ክእመን ተገዲዱ እዩ። እንተኾነ ግን ባይቶ ጸጥታ ነቲ እገዳ ኣብ 2012 ብምልዓል መርገጺኡ ክእርም ኣይፈተነን። እኳ ድኣ “ተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን” እቲ ኤርትራ “ንምንቅስቃስ ሸባብ ሶማል” ወተሃደራውን ፋይናንሳውን ሓገዛት ተበርክት’ያ ዝብል ዝተመሰረተላ ክሲ መርትዖ ከምዘይረኽብሉ ሓቢሩ ከብቅዕ እቲ እገዳ ንሸዱሸተ ዓመት [2012-2018] ከም ዝቅጽል ገይሩ። እዚ ድማ ውሳኔ እገዳ ብመሰረት’ቲ ዝቀረበ ክሲ ዝሓለፈ ከም ዘይኮነ’ዩ ዘረጋግጽ። የግዳስ ከምዚ ቀጺልና እነብርሆ ኣብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ካብ ዘሎ ፖለቲካዊ ሕሳባት ዝነቀለ እዩ።

9- ሆላንድ፡- ወኪል ሆላንድ ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ካረል ፋን ኦሰቲሮም ብወገኑ፡ “ንግስነት ሆላንድ፡ ብሰላምን ልምዓትን ቀርኒ ኣፍሪቃ ሓያልን ነዊሕ ተማእዛዘነትን ኣለዋ። ሰለዚ ኸኣ ሎሚ ንውሳኔ ቁጽሪ 2444 [2018] ዝድግፍ ድምጺ ሂብና። ውሳኔና ኸኣ ነዚ ኣብ’ቲ ዞባ ዝተኸሰተ እወታዊ ምዕባለታት ዘሎና ልዑል ሚዛን ዘንጸባርቕ እዩ። ኣብ መንጉ ኤርትራን ኢትዮጵያን ዝተኸተመ

ስምምዕ ሰላም ታሪካዊ ሰጉምቲ እዩ። እዚ ድማ ኣብ'ቲ ዞባ ንክልተኣዊ ዝምድናታት ዘመሓይሽን ሰላምን ርግኣትን ዘደልድልን እዩ። ኤርትራ ምስ ኣህጉራዊ ማሕበረሰብ ንምስራሕ ምጅማራን ሰምምዕ ሰላም ንምሕያል ምጽዓራን ድማ ነሞጉስ" ኢሉ። [13

- 9-1- እቲ ብዝተፈብረኸ ክሲ ብባይቶ ጸጥታ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዝተበዩን ዘይሕጋዊ እገዳ ም ስ ምዕባለታት ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ምትእስሳር ዩብሉን። ባይቶ ጸጥታ ኤርትራ ንምንቅስቃስ “ሸባብ” ሶማል ወተሃደራውን ፋይናንሳውን ሓገዝ ትህብ ኣላ ኢሉ ድሕሪ ምክሳሱ'ዩ ኮኒኑዎ። ነቲ ኣብ 2009 ዘቅረቦ ክሲ ዘረጋግጽ ጭብጢ ከም ዘዩሎ ምስ ኣረጋገጸ ድማ፣ ነቲ ዘሕለፎ ውሳኔ ቁጽሪ 1907 ብውሳኔ ቁጽሪ 2444 ሰሪዙዎ። ስለዚ ኣምባሳደር ሆላንድ መሰረት ዘይብሉ ምክንያታት ብምቅራብ ሓቂታት ንምክዋል ዝገበሮ ፈተነ ዋላ ንሓደ ዘደናግር ኣይኮነን።
- 9-2- ክልተኣዊ ዝምድናታት ኤርትራን ኢትዮጵያን ውሳኔ እገዳ ካብ ኤርትራ ቅድሚ ምልዓሉ'ዩ ናብ ንቡር ተመሊሱ። ኣብዚ መዳይ'ዚ ከኣ ባይቶ ጸጥታ ዝተጸወቶ ተራ ኣይነበረን። እቲ ሓቂ ብኣንጻሩ እዩ። ብዝተፈላለዩ ፖለቲካዊ፣ ዲፕሎማሲያዊ፣ ማሕበራውን ቍጠባውን ወዘተ ዕምቆት ዘለዎ ዝምድናታት ኣሰመራን ኣዲስ ኣበባን ብሳላ ቃልስታት ህዝብታት ኤርትራን ኢትዮጵያን ናብ ንቡር ተመሊሱ። ዘበነ ሰርዓት ወያነ ኣብቂዑ። ንኣህጉራዊ ሕጊ ዘክብር ሓድሽ ሰርዓት ኸኣ ኣብ ኢትዮጵያ መጸኡ። እዚ ኸኣ ፈጻሚ ሸማግለ ኢህወደግ (ልፍንታዊ ሰርዓት ኢትዮጵያ) ንውሳኔ ኮምሽን ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ከም ዝተቀበሉን ንትግባረኡ ድልዊ ምህላውን ዘረጋገጹሉ ብ5 ሰነ 2018 ዘውጽኦ መግለጺ ጋህዲ ኮይኑ። ቀዳማይ ሚኒስትር ኢትዮጵያ ዶ/ር ኣቢይ ኣሕመድ'ውን ብ18 ሰነ 2018 ኣብ መጋባእያ ፓርላማ ኢትዮጵያ ነዚ ኣብ ውሳኔ ኮምሽን ዶብ ዝመጸ ሓድሽ መርገጺ ኢትዮጵያ ኣረጋገጹዎ እዩ።
- 9-3- ከምቲ ኣምባሳደር ካረል ፋን ኣስቲሮም ኣብ መደረኡ ዝበሎ ዘይኮነስ፣ ብኣንጻሩ ሃገረ ኤርትራ ኩሉ ግዜ ምስ ኣህጉራዊ ማሕበረሰብ ምስ ተዋሰኣት እያ። ዝያዳ ንምብራህ ኸኣ ኣህጉራዊ ማሕበረሰ ካልእ ባይቶ ጸጥታ ኸኣ ካብኡ ዝተፈልዩ እዩ። ከም ዝፍለጥ'ውን ሃገረ ኤርትራ ምስ ባይቶ ጸጥታ ምውሳኔ ዋላ'ውን ካብ ፖለቲካዊ ሕሳባት ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ተበጊሱ ብናይ ሓሶት ክሲ ኣብ ልዕሊኣ እገዳ ኣሕሊፉ እንከሎ ኣይነጸገትን። እኳ ድኣ ነቲ ባይቶ ጸጥታ ጭብጢ ብዘይብሉ ናይ ሓሶት ክሲ ኣብ ልዕሊኣ ዘሕለፎ ዘይሕጋዊ እገዳ ንምቅላዕን

ንምክሻሕን ኣብ ኣስመራን ኒውዮርክን ኣብ ኩለን ዋና ከተማታት ዓለምን ብዘለዎ ፖለቲካውን ዲፕሎማሲያውን ርክባት ዘይተሓለለ ጸዕሪታት ኣካይዳ እያ። ጽሓፊ ንባዕሉ ሓደ ካብ ኣባላት'ቲ መርገጺ ኤርትራ ኣብ'ቲ ዝተማህዘ ናይ ሓሶት ክሰ. ኣብ ኤውሮጳን ላቲን ኣሜሪካን ዝርከባ ቀወምቲን ዘይቀወምቲን ኣባል ሃገራት ባይቶ ጸጥታ ንምብራህ ዑደት ዘካየደ ልኡኽ ኤርትራ እዩ።

10- ኢኳቶርያል ጊኒ፦ ወኪል ኢኳቶርያል ጊኒ ኣብ ባይቶ ጸጥታ ኣይሱኖ መቢንጉኖ ኸኣ ኣብ መደረኡ፡ “ልኡኽ ሪፖብሊክ ኢኳቶርያል ጊኒ ነዚ ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዝተኸሰተ ሓድሽ ዳይናሚክ ኣብ ግምት ብምእታው ንውሳኔ ቁጽሪ 2444 [2018] ዝድግፍ ድምጺ ሂቡ። ዲፕሎማሲያዊ ዝምድና ኤርትራን ሶማልን ንነዊሕ ግዜ ድሕሪ ምቁራጹ ተመሊሱ ኣሎ። እዚ ድማ ፍልልያቶም ንምፍታሕ ኣብ ዝገበርዎ ጸዕሪ ዝግበዩ ሰጉምቲ እዩ” ክብል ገለጹ። [14]

10-1- ከምቲ ኣቀዲምና ዘብራህናዮ ዲፕሎማሲኛ ኢኳቶርያል ጊኒ ከምዘሎ ኣብ መንጉ “ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዝተኸሰተ ሓድሽ ዳይናሚክን” እቲ ብባይቶ ጸጥታ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዝተበዩንን ዝተሰረዘን እገዳ ቀጥታዊ ዝምድና የለን። ውሳኔ እገዳ ንምሕላፍ ዝተጠቅምሉ ምክንያት ካልኣ፡ ኣብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዝኸይድ ዘሎ መሰርሕ ሰላም፣ ምትሕግጋዝን ምድግጋፍን ድማ ዝተፈልየ እዩ። ሰለዚ እዚ ንሕና ንገልጾ ዘሎና ጉዳይ ከምዘለዎ ብግልጽን ብሩህን ርዱእ ንክኸውን ድማ ነገራት ክደባለቁ የብሎምን።

10-2- ምናልባት በዓል ሰልጣን ኢኳቶርያል ጊኒ ንዕምቆት ታሪኻዊ፣ ፖለቲካውን ማሕበራውን ዝምድናታት ኤርትራን ሶማልን ከይፈልጦ ይኸእል እዩ። ሶማል ኣብ ዓለም እታ እንኮ ሃገር ካብ መርገጺኣ ፈልከት ከይበለት ንሰውራ ኤርትራ ዓቅማ ዘፍቐዶ ፖለቲካዊ፣ ወተሃደራውን ፋይናንሳውን ሓገዛት ዘበርከተትን ኣብ ጎኒ ፍትሓዊ መሰል ርእሰ ውሳኔ ህዝቢ ኤርትራ ደው ዝበለትን እያ። እቲ ዘሕዝን ግን ቅድሚ ኣስታት ኣርባዕተ ኣዋርሕ ካብ'ቲ ኤርትራ ካብ መግዛእቲ ኢትዮጵያን ተሓባበርቲ ናይ ምዕራብን ምብራቕን ሓይልታት ብ24 ግንቦት 1991 ናጻ ዝወጸትሉ፡ ሰርዓት ፕረዚደንት መሓመድ ሰያድ ባረ ብ27 ጥሪ 1991 ወዲቁ። ሃገረ ሶማል ድማ ኣብ ሸግር ተሸሚማ። ገና ናቲ ኣሰር ኸኣ ክሳብ ሕጂ ኣሎ። ብቐጥታ ድሕሪ ሓርነት መላእ ኤርትራ፡ ግዚያዊ መግንሰቲ ኤርትራ ንፍልልያት ሶማል ንምፍታሕ ንሓላፊ ወጸኢ ዝምድናታቱ ሰዉእ መሓመድ ሰዒድ ባሪህ ናብ መቐድሾ ልኢኹ። እንተኾነ ግን ካብ ሕሱር

ሕሳባት ተበጊሶም ዝተፈላለዩ ዞባውያንን ኣህጉራውያንን ወገናት ንተበግሶ ኤርትራ ንምብርባን ተጓዥዮም። ይኹን'ምበር ኤርትራ በቲ ዘጋጠማ ዕንቅፋታት ከይተሰናበደት ብኣንጻር ናይቶም ሞገዚት ሶማልን ሶማላውያንን ክኾኑ ዝደልዩ ወገናት፡ ንኣሕዋት ሶማላውያን ሽግራቶም ባዕሎም ንክፈትሑ ኣብ ምሕጋዞም ዘይተቆጠበ ፖለቲካውን ዲፕሎማሲያውን ጸዕሪታት ኣካይዳን ተካይድ ኣላን። ከም ዝፍለጥ'ውን ነቲ ብ26 ታሕሳስ 2006 ዝተፈጸመ ወራር ኢትዮጵያ ንሶማል እንኮ ሃገር ኣብ ዓለም ብትሪ ዝኾነነቶ ኤርትራ እያ። ባይቶ ጸጥታን ካልኣት ዞባውያን፡ ክፍለዓለማውያንን ኣህጉራውያንን ውድባትን ግን ኣጽቂጦም እዮም። ኣብ 2007 ኸኣ መንግስቲ ኤርትራ ሽግር ሶማል ብሶማላውያን ጥራሕ'ዩ ዝፍታሕ ካብ ዝብል እምነት ነቂሉ ኩሎም ውድባት ሶማል ብዘይካ (ምንቅስቓስ ሸባብ) ጉባኤኦም ብምክያድ ብዘይ ናይ ደገ ምትእትታው ብምሉእ ናጽነት ጉዳዮም ንክመያዩጡ ኣብ ኣስመራ ምቹእ ሃዋሁው ፈ.ጢሩሎም እዩ። ሶማላውያን ምቹእ ኩነታት እንተ ድኣ ተፈ

ጢሩሎም ሽግራቶም ባዕላቶም ክፈትሑ ዓቕሚ ኣለዎም። ብኣንጻሩ ዞባውያን፡ ክፍለዓለማውያንን ኣህጉራውያንን ወገናት ንተገራጫውን ተሃላላኻን ኣጀንዳታቶም ንምዕዋት ንጉዳይ ሶማል ካብ ምሕማስ ድሕር ኣይብሉን እዮም።

11- **ቦሊቭያ**፡- ኣምባሳደር ቦሊቭያ ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ሎረንቲ ሶሊስ ብወገኑ፡ “ልኡኽ ሃገራይ በቲ በቲ ልኡኽ ብሪጣንያ ነዚ ሕጂ ብሓባር ዘሕለፍናዮ እማመ ውሳኔ ቁጽሪ 2444 [2018] ኣብ ምድላው ዝተጸወቶ ተራ ኣድናቆቱ ኣረጋገጹዎ እዩ። ቻርተር ውድብ ሕቡራት ሃገራት መቅጸዕቲታት ብሓፈሻኡ በቲ ኣብ ባይታ ዘሎ ህልዊ ምዕባለታት ግድን ክግምገም ኣለዎ'ዩ ዝብል” ኢሉ። [15]

11-1- **ልክዕ መቅጸዕቲ** ዘይኮነስ እገዳ ብመሰረት ቻርተር ውድብ ሕቡራት ሃገራት ንባዕሉ ሸቶ ኣይኮነን። ሰለዚ ኸኣ ባይቶ ጸጥታ ሓላፍነት ኣህጉራዊ ሰላምን ጸጥታን ዝተሰከመ ኣካል ከም ምኃኑ መጠን፡ ኣብዚ ጉዳይ'ዚ ጥንቁቅ ክኸውን ኣለዎ። እንተኾነ ግን መቅጸዕቲታት እውን ሓደ ሓደ ግዜ ሓንቲ ቀዋሚት ኣባል ንግሉጽ ወይ ሰቱር ዕላማ ንምርግጋጽ ብኸምቲ “ተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን” ነቲ ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዘሎ ሸቶ ኣሚሪካ ንምዕዋት ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዘቅረቦ ናይ ሓሶት ወይ ትምዩን ጸብጻብ ብምቅራብ ኣብ ልዕሊ ባይቶ ጸጥታ እተሰገድደሉ ኣገባብ ክኸውን ይኸእል እዩ።

- 11-2- አብ ባይታ ዘሎ ህልዊ ምዕባለታት ከምቲ ኣምባሳደር ሎረንቲ ዝገለጹ፡
 ብመሰረት'ዚ ኣብ ላዕሊ ዝገለጽናዮ ምስ ኩነታት ኤርትራ ምትእስሳር የብሉን።
- 12- ፔሩ፡- ኣምባሳደር ጆስታፎ ሚዛክዋድራ ኣብ መደረኡ፡ “ነዚ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዝጸንሐ መቅጻዕቲ ዝሰርዝ ውሳኔ ቁጽሪ 2444[2018] ብምሉእ ድምጺ ምሕላፍ ካብ'ቲ ኣብ መንጉ ኤርትራን ጉረባብታን ዘተ ንምዕባይ ዝተራእየ እወታዊ ምዕባለ'ዩ ዝብገስ። እዚ ድማ ኣብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዝጸንሐ ወጥሪታት ዘፍኩሰ'ዩ” ክብል ገሊጹ። [16]
- 12-1- ወኪል ፔሩ ከም ኩሎም ካልኣት ወኪላት ብዛዕባ መቅጻዕቲ እዩ ተዛሪቡ።
 ንነገራት ብኣሰማቶም ክጽውዖም ስለዘይደለዩ ኸኣ “እገዳ” ክብል ኣይመረጸን።
 ብኻልእ ሸነኽ ኸኣ እቲ ኣብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ተፈጠሩ ዘሎ ፖለቲካዊ ትሰፍውነት ምስ ምልዓል እገዳ ካብ ኤርትራ ምትእስሳር ዘይብሉ ክነሱ ከተኣሳስሮ'ዩ ፈቲኑ።
- 12-2- ኣምባሳደር ፔሩ ብዛዕባ'ቲ ባይቶ ጸጥታ ውሳኔ 1907 ብምሕላፍ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ እገዳ ክብይን ዝደረኹ ምክንያታት ይኹን ብዛዕባ'ቲ ብውሳኔ ቁጽሪ 2444 ነቲ እገዳ ክሰርዞ ዝደረኹ ምክንያት ኣይገለጸን።
- 13- ኩዌት፡- ኣምባሳደር ኩዌት ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መንሱር ኣልዕቲቢ ኣብ መግለጺኡ፡ “ሃገራት ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ኣብዚ ዝሓለፈ እዋናት ርኡይ እወታዊ ፖለቲካዊ ምዕባለታት ኣርእየን እየን። መንግስታትን ህዝብታትን ናይቲ ዞባ ፍልልያቶም ብምፍታሕ ነቲ ዝሓለፈ ዘሕዘን ናይ ቃንዛ ምዕራፍ ክጻውዖ ክኢሎም እዮም። ነዚ መራሕቲ ቀርኒ ኣፍሪቃ ኣብ ጉባኤኡም ብስምምዕ ሰላም ጀዳ ዝጸንበልዎ ዓቢ ታሪኻዊ ውጽኢት ዘረጋገጸ ጸዕሪታት መራሕቲ ኢትዮጵያ፡ ኤርትራ፡ ሶማሊን ጂቡቲን ኸኣ ነሞጉሱ። ሎሚ ውሳኔ ቁጽሪ 2444[2018] ምሕላፍ ኸኣ ብሓጉስ ንቅበሎ። ኩዌት ብሰላማዊ ኣገባብ ነባሪ ሰላምን ፍትሕን ንምርግጋጽ ካብ ዘለዎ መትከላዊ እምነት ኸኣ ነዚ ውሳኔ'ዚ ደጊፋቶ እያ” ኢሉ። [17]
- 13-1- ኣብ መንጉ ኤርትራን ኢትዮጵያን ብ16 መስከረም 2018 ዝተኸተመ ሰምምዕ ጀዳ ድሕሪ'ቲ ብ8 ሓምለ 2018 ኣብ መንጉ ኤርትራን ኢትዮጵያን ዝተገብረ ሰምምዕ ኣስመራ'ዩ ተኻይዱ።

- 13-2- ሰምምዕ አሰምራ፣ ሰምምዕ ጆዳ፣ ርክብ ፕረዚደንቲታት ኤርትራን ጂቡቲን አብ ሰውዲ ዓረብን ኸኣ ምስቲ ባይቶ ጸጥታ አብ 2009 አብ ልዕሊ ኤርትራ ውሳኔ እገዳ ንኸሕልፍ ዝደረገ ረጅሒታት ዝኾነ ይኹን ምትእሳር የብሉን።
- 13-3- መርገጺ ወኪል ኩዌት አብ ባይቶ ጸጥታ ቅድሚ'ዚ ብ14 ሕዳር 2018 ዝሓለፈ ውሳኔ ቁጽሪ 2444 ምድማጽ፡ አብ ልዕሊ'ዚ ነቲ ብዘይሕጋዊ አገባብ ብውሳኔ ቁጽሪ 1907 ዝተበየነ እገዳ ክለዓል ትጠልብ ዝነበረት ኤርትራ እወታዊ አይነበረን።
- 14- ቻይና፦ አምባሳደር ቻይና አብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ማጃውሹ ብወገኑ፡ “አብ ልዕሊ ኤርትራ ዝተበየነ መቅደቲ ምልዓሉ ንጸዕሪ ሃገራት ዞባ ቀርኒ አፍሪቃ ሰላምን ልምዓትን ናብ ምርግጋጽ ገጹን ነዚ ሕጂ ዘሎ ቻይና እተሞገሶ እወታዊ ምዕባላ ንኸዕቅቦን ክደፍኡን ይኸእል እዩ” ክብል ገሊጹ። [18]
- 14-1- ቻይናን ሩሲያን ከምቲ ዝግባእ አብ ባይቶ ጸጥታ ተራኣን ተጻዊተን ነይረ እንተ ዝኾነ እዚ ብዘይሕጋዊ አገባብ ንትሸዓተ ዓመት ምሉእ አብ ልዕሊ ኤርትራ ዝተሰገደደ ውሳኔ ቁጽሪ 1907 ክሓልፍ አይምኸኣለን ነይሩ። ኤርትራ'ውን አብ ኩሉ መዳያት ልምዓት ዓቢ ሰጉምቲ ከይዳ ምሃለወት።
- 14-2- ልክዕ እገዳ ካብ ኤርትራ ምልዓሉ አብ ዞባ ቀርኒ አፍሪቃ ጥራሕ ዘይኮነ እንኮላይ አብ ደቡባዊ ቀይሕ ባሕሪን ዞባ ወሽመጥ ዓረብን እወታዊ ጽልዎ አለዎ።
- 15- አይሾሪኮሰት፦ ወኪል አይሾሪኮሰት አብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት አምባሳደር አይቦ ወልፍራን ኤርትራ እገዳ ንኸልዓል ዘቅረቡቶ ጠለብ ክነጽግ ድሕሪ ምጽንሑ፡ ብ14 ሕዳር 2018 ግን ነቲ ካብ ኤርትራ እገዳ ክልዓል ዝእዘዘ ውሳኔ ብዕጥይጥይ ዝድግፍ ድምጺ ክህብ ተገዲዱ። ሰለዚ ኸኣ ንህዝብን መንግሥትን ኤርትራ እገዳ ብምልዓሉ የሃና ክብሎምስ ይትረፍ ዝኾነ ይኹን መግለጺ'ውን አይሃበን። ብዙሕ ሕቶታት ዘለዓዕል ዘደንጹ መርገጺ እዩ። መብዛሕትኣን ሃገራትን ዞባውያንን አህጉራውያንን ውድባትን እንኮላይ'ተን አብ 2009 ውሳኔ እገዳ አብ ልዕሊ ኤርትራ ክሓልፍ ተራ ዝነበረን ከይተረፉ ገለ ካብኣተን ውድብ “ኢጋድን” “ሕብረት አፍሪቃን” ንውሳኔ ቁጽሪ 2444 ንሓጉስ ክቅበላ ከለዎ፡ ንህዝብን መንግሥትን ኤርትራ'ውን የሃና ኢለን እዩን።

መርገጺ ሶማል፡ ጂቡቲን ኤርትራን

ብመሰረት ዓንቀጽ 37 ውሸጣዊ ሕጊ ባይቶ ጸጥታ፣ ጂቡቲ፣ ኤርትራን ሶማሊን አብ'ቲ መጋባእያ ንክሳተፋ ተዓዲመን። እቲ ዓንቀጽ “ዘኾነት ሃገር አባል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ግን ኸአ አባል ባይቶ ጸጥታ ዘይኮነት ብመሰረት ባይቶ ጸጥታ አብ ጉዳይ ምስታፍ ዘሕልፍ ውሳኔ ክትሳተፍ ትክእል” እዩ ዘብል። ይኹን'ምበር አብ'ቲ ንባይቶ ጸጥታ ንምይይጥ ዘቀርበሉ ጉዳይ ዋላ ረብሓኣ ዘትንክፍ ይኹን ክትመያየጥ እምበር ድምጺ ክትህብ መሰል የብላን። [19]

ካብዚ ቀጺልና ድማ ቃል ናይ'ተን አብ መጋባእያ ምይይጥ ውሳኔ ቁጽሪ 2444 ዘተሳተፋ ሰለስተ ሃገራት ብተርታ ነቅርብ።

1- ሶማሊ፦ አምባሳደር ሶማሊ አቡበከር መሓመድ ዑሰማን አብ ዘሰምዖ ቃል ፡” ንሕና ህዝቢ ኤርትራ ካብ'ቲ ብሰንኪ ስርዓተ መቅደሳቲ ዘሰከሞ ሕሰም ብምግልጋሉ ብልዑል ድምቀት የሃና ንብሎ። አብ ልዕሊ ኤርትራ ዘተበየን መቅደሳቲ ብምስራዙ ድማ ሓጉስና ንገልጽ። ብመትከል መቅደሳቲ ጸገም ጥራሕ'ዩ ዘፈጥር ዘብል እምነት አሎና። ይኹን'ምበር ባይቶ ጸጥታ ነቲ አብ ልዕሊ ሶማሊ ዘሕለፎ እገዳ አብ ምርግጋጽ ዕላማኡ አድማዕነቱ ከይገምገመ ገና ይቅጽሎ አሎ። ነቲ ውሳኔ ንምሕላፍ ፖለቲካውያን ውድባት ብዘዘርግሕኦ ናይ ቤላ ቤለው ዘረባታት አብ ሓሶትን ጭብጢ አልቦ ክሲታትን እዩ ተመርኩሱ። እቲ ዕላማ ኸአ ንጸዕሪታት ሶማሊ ንምዕንቃፍ ዘዓለመ እዩ። ሰለዚ ኸአ ሰም ናይ'ቲ ጉጅለ ክኢላታት ክቅየር ንሓትት። ከምኡ ድማ እቲ ጉጅለ ካብ'ቲ ቅድሚኡ ዘነበሩ ብዘተፈልየ ዘለዓለ ተክኖሎጂን ተመኩሮ ብዘለዎም ብቁዓት ክኢላታት ክሕረ ንላቦ” ክብል ገሊጹ። [20]

2- ጂቡቲ፦ ቀዋሚ ወኪል ጂቡቲ አብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መሓመድ ሰያድ ድዓሊ ብወገኑ፡ “አብ ልዕሊ ኤርትራ ተበዩኑ ዘጸንሐ እገዳ አጽዋርን መገሻታትን ምድሰካል ርእሱማልን ብምልዓሉ ጂቡቲ ሓጉሳ ትገልጽ። ባይቶ ጸጥታ ብምሉእ ድምጺ ንውሳኔ 2444 [2018] ብምድጋፍ ድማ ጂቡቲ ናእዳኣ ትገልጽ” ኢሉ። [21]

3- ኤርትራ፦ አብ መጨረሻታ ኸአ ንወኪል ሃገረ ኤርትራ አብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት አማኑኤል ጆርጆ'ዩ ዕድል ተዋሂቡ። ንሱ አብ መግለጹኡ፡ “ልኡኽ ኤርትራ ካብዚ ዘሓለፈ ትሸዓተ ዓመታት፡ ነቲ አብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ዘተበየን እገዳ ገደብ ንክግበረሉ አብ ክትዓት ባይቶ ጸጥታ ክገልጽ'ኳ እንተ ጸንሐ ፍረ ግን አይረኽቡሉን። አብ መጨረሻታ ግን ባይቶ ጸጥታ ብምሉእ

ድምጹ ንውሳኔ 2444[2018] ብምሕላፍ ፍትሒ ተረጋጊጹ። ኣብዚ ታሪኻዊ መዓልቲ'ዚ፡ ነቲ ንጅግነታዊ ታሪኽ ንምጽላምን ኣብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ነባሪ ሰላምን ቍጠባዊ ብልጽግናን ንምርግጋጽ ዝዓለመ ጠመተኡ ንምፍራሱን ዘንቀደ ቀጸሊ ናይ ደገ ተጽዕኖታት ብምስካሙ ንህዝቢ ኤርትራ የሃና እብል። ኤርትራውያን ሰለዘይቋየቁ ንድሕሪት ኣይጠመቱን። ናይ ዝለሓለፈ ክልተ ዕቁዓት ታሪኽ ሰለዘርድኡ ሰላም ዝሰፈና ብልጽግቲ ሃገር ንምህናጽ'የም ዝቃለሱ። ስኒት፡ ሰላምን ምትእምማንን ዝሰፈና ሃገር ንምህናጽ ንልዕሊ ሸውዓተ ዕቁዓት ዝተኸፍለ መስዋእቲ ኸኣ ዝግብኣ እዩ። ኣብ መደምደምታ ንኹሎም ኣንጻር'ዚ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ተወሲኑ ዝጸንሐ እገዳ ደው ዝበሉን ንኸልዓል ዝደገፉን የሞጉሰ" ክብል ገሊጹ። [22]

ኣብ መደምደምታ ኩሎም'ቶም ድሕሪ ውሳኔ ምልዓል እገዳ ካብ ኤርትራ ብምሉእ ድምጹ ምርግጋዱ ቃል ዘስምዖ ኣምባሳደራት ኣባል ሃገራት ባይቶ ጸዋታ ዝዘን ዝሰዕባ ሰለስተ መሰረታውያን ሕቶታት ኣኡመለሱን።

- 1- ባይቶ ጸዋታ ነቲ “ብተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን” ዝቀረበ ጸብጻብ ሓቅነቱ ከየረጋገጸ ስለምንታይ'ዩ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ውሳኔ እገዳ ቁጽሪ 1907 ኣሕለፉ?
- 2- “ተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን” ነቲ ኤርትራ ብዝምልከት ዘቀረበ ጸብጻብ እሞ ኸኣ ብኡኡ መሰረት ውሳኔ እገዳ ቁጽሪ 1907 ዝሓለፈ፡ ጭብጢ ከም ዘይረኽበሉ ኣብ 2012 ምስ ሓበረ ስለምንታይ'ዩ ባይቶ ጸዋታ ኣብ እዋኑ ዘየልዓሎ?
- 3- ስለምንታይከ ባይቶ ጸዋታ ኣብ'ቲ “ተቆጻጻሪ ጉጅለ ሶማልን ኤርትራን” ጸብጻብ ጭብጢ ከም ዘይበሉ ዘረጋገጹን ባይቶ ጸዋታ ንባዕሉ ኣብ ውሳኔ ቁጽሪ 2444 ኤርትራ ብዝምልከት ዝቀረበ ክሲ ጭብጢ ከም ዘይተረኽበ ገሊጹ ከብቅዕ፡ ቦቲ ኣብ ናይ ሓሶት ክሲ ተመርኩሱ ዝፈጸሞ ፖለቲካውን ሕጋውን ገበን ንህዝብን መንግስትን ኤርትራ ይቕረታ ዘይሓተተ?

መወከሲታት

- 1- United Nations Security Council Resolution 2444/2018.un.org.S/RES /2444/2018
- 2- OP.cit.

- 3- OP.cit.
- 4- Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea
S/2012/545
<https://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2012-08/Somalia.php>
- 5- OP.cit.
- 6- OP.cit.
- 7- OP.cit.
- 8- Security Council Meeting 7626, 18/2016 www.un.org
- 9- OP.cit.
- 10- OP.cit.
- 11- **ጋዜጣ አልቨርቅ አልአውሳፕ 25 መስከረም 2018**
- 12- OP.cit.
- 13- OP.cit.
- 14- OP.cit.
- 15- OP.cit.
- 16- OP.cit.
- 17- OP.cit.
- 18- OP.cit.
- 19- Provisional Rules of Procedure of the Security Council.
Chapter
VI: Conduct of Business <http://www.un.org/en/se/>
- 20- 171- United Nations Security Council Resolution
2444/2018.un.org.S/RES /2444/2018
- 21- OP.cit.
- 22- OP.cit.